

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. І.А. МАРКІНОЇ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління витратами

(обов'язкова фахова навчальна дисципліна)

освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства

спеціальність 073 Менеджмент

галузь знань 07 Управління та адміністрування

освітній ступінь Бакалавр

Розробник: Наталія ЧЕРНІКОВА,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної

Гарант: Тетяна САЗОНОВА,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної

Полтава
2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Управління витратами
Назва структурного підрозділу	Кафедра менеджменту ім. І.А. Маркіної Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	Викладач: Чернікова Наталія Контакти: ауд. 487 (навчальний корпус № 4, 3-й поверх) e-mail: chernikova76@ukr.net nataliia.chernikova@pdaa.edu.ua сторінка викладача: http://www.pdaa.edu.ua/people/chernikova-nataliia
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність / освітня програма	073 Менеджмент / Менеджмент підприємства
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	вивчення навчальних дисциплін: економіка підприємств, статистика, менеджмент

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни – розглянути принципи і механізм формування витрат в сучасних умовах господарювання, показати основні чинники та джерела формування витрат на макроекономічному та мікроекономічному рівні.

Основні завдання навчальної дисципліни: з'ясування місця управління витратами в системі менеджменту; розгляд формування витрат за місцями і центрами відповідальності; розкриття процесу контролю витрат і стимулювання економії ресурсів; висвітлення проблем управління трудовими ресурсами та виробничими витратами, що пов'язані з їх функціонуванням; розгляд класифікації і формування витрат на макрорівні; калькуляція собівартості з повним розподілом витрат і по змінних витратах; розкритті систем управління запасами; розгляд напрямків оперативного регулювання виробничих витрат; вивчення впливу макроекономічного регулювання та формування виробничих витрат у сільському господарстві.

Компетентності

Загальні:

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8. Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дій у новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові:

- ФК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- ФК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- ФК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- ФК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Програмні результати навчання

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.
- ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.
- ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Компетентності

Програма навчальної дисципліни

- Тема 1. Сутнісна характеристика витрат.
 Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат.
 Тема 3. Система управління витратами.
 Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.
 Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання.
 Тема 6. Контроль і стимулювання економії ресурсів.
 Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток», як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.
 Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат.
 Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат.
 Тема 10. Мінімізація витрат на створення та зберігання запасів та інших активів підприємств.
 Тема 11. Управління інвестиційними витратами
 Тема 12. Оперативне та стратегічне управління витратами

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни (денна форма)

	Денна форма			
	073 МЕН_бд_2021 [1](стн)			
	073 МЕН_бд_2021 [2](стн)(в.н.)			
	усього	у тому числі		
л		пр.з.	с.р.	
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат	9	2	2	5
Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат	9	2	2	5
Тема 3. Система управління витратами	7	2	-	5
Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	8	2	-	6
Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання	10	2	2	6
Тема 6. Контроль і стимулювання економії ресурсів	10	2	2	6
Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток», як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	10	2	2	6
Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат	10	2	2	6
Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат	6	-	-	6
Тема 10. Мінімізація витрат на створення та зберігання запасів	10	2	2	6
Тема 11. Управління інвестиційними витратами	8	2	-	6
Тема 12. Оперативне та стратегічне управління витратами	8	2	-	6
Усього годин	105	22	14	69

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни (заочна форма)

	Заочна форма			
	073 МЕН_бз_2021 [1](стн)			
	073 МЕН_бз_2021 [2](стн)			
	усього	у тому числі		
л		пр.з.	с.р.	
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат	10	2*	-	8
Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат	8	-	-	8
Тема 3. Система управління витратами	8	-	-	8
Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	8	-	-	8
Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання	10	-	2	8
Тема 6. Контроль і стимулювання економії ресурсів	10	2	-	8
Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток», як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	12	2	2	8

Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат	8	-	-	8
Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат	8	-	-	8
Тема 10. Мінімізація витрат на створення та зберігання запасів	8	-	-	8
Тема 11. Управління інвестиційними витратами	8	-	-	8
Тема 12. Оперативне та стратегічне управління витратами	7	-	-	7
у т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)	-	-	-	45
Усього годин	105	6	4	95

*начитка 2021-2022 н. р.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
073 МЕН_бд_2021 [1](стн); 073 МЕН_бд_2021 [2](стн)(в.н.)

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти				
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	розв'язування тестів	екзамен	Разом по темі
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат	2	4	1		7
Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат	3	4	1		8
Тема 3. Система управління витратами		4	1		5
Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності		4	1		5
Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання	3	4	1		8
Тема 6. Контроль і стимулювання економії ресурсів	3	4	1		8
Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток», як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	3	4	1		8
Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат	3	4	1		8
Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат		4	1		5
Тема 10. Мінімізація витрат на створення та зберігання запасів	3	4	1		8
Тема 11. Управління інвестиційними витратами		5	-		5
Тема 12. Оперативне та стратегічне управління витратами		5	-		5
Екзамен				20	20
Разом	20	50	10	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
 073 МЕН_бз_2021 [1](стн); 073 МЕН_бз_2021 [2](стн)(в.н.)

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти					
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	Виконання контрольної роботи	розв'язування тестів	екзамен	Разом по темі
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат		1		2		3
Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат		1		2		3
Тема 3. Система управління витратами		1		2		3
Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності		1		2		3
Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання	5	2		2		9
Тема 6. Контроль і стимулювання економії ресурсів		2		2		4
Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток», як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	5	2		2		9
Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат		2		2		4
Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат		2		2		4
Тема 10. Мінімізація витрат на створення та зберігання запасів		2		2		4
Тема 11. Управління інвестиційними витратами		2		-		2
Тема 12. Оперативне та стратегічне управління витратами		2		-		2
В т.ч. контрольна робота			30		30	
Екзамен					20	20
Разом	10	20	30	20	20	100

Форми оцінювання результатів навчання
 073 МЕН_бд_2021 [1](стн); 073 МЕН_бд_2021 [2](стн)(в.н.)

Програмні результати навчання	Форма оцінювання				
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	розв'язування тестів	екзамен	Разом
ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	4	10	2	4	20
ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.	4	10	2	4	20
ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.	4	10	2	4	20
ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.	4	10	2	4	20
ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	4	10	2	4	20
Разом	20	50	10	20	100

Форми оцінювання результатів навчання
 073 МЕН_бз_2021 [1](стн); 073 МЕН_бз_2021 [2](стн)(в.н.)

Програмні результати навчання	Форма оцінювання					
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	виконання контрольної роботи	розв'язування тестів	екзамен	Разом
ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	2	4	6	4	4	20
ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.	2	4	6	4	4	20
ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.	2	4	6	4	4	20
ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.	2	4	6	4	4	20
ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	2	4	6	4	4	20
Разом	10	20	30	20	20	100

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 105

Кількість кредитів – 3,5

Форма семестрового контролю – екзамен

Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає:

- в максимальному заохоченні здобувачів до самостійного пошуку рішень, ініціативності, взаємодії, формування конструктивних комунікацій та командної роботи;
- обов'язковому дотриманні академічної доброчесності здобувачами, а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

При проходженні курсу здобувачі мають активно працювати на практичних заняттях, виконувати завдання для самостійної роботи. Штрафних балів з курсу не передбачається.

Заохочувальні бали студент може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлено у вигляді наукових тез, наукової статті, есе, презентації тощо.

Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекціях та практичних заняттях не додаються. Проте, залученість в обговорення дискусійних питань на лекціях, а також активна участь на практичних заняттях (при виконанні групових та індивідуальних занять, аналізі конкретних ситуацій, обговоренні питань теми та ін.) формують загальний рейтинг з дисципліни. Тому пропуск занять не дає можливості студенту отримати бали для проходження поточного та підсумкового контролю.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Грещак М. Г. Управління витратами: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Київ: КНЕУ, 2008. 358 с.
2. Коба О.В. Витрати підприємства та їх класифікація для потреб управління й економічного аналізу. Причорноморські економічні студії. 2016. № 4. С. 99-103.
3. Козаченко Г. В. Управління затратами підприємства: монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Я. Ю. Хлап'юнов, Г. А. Макухін. 2007. 320 с.
4. Кузьмін О. Є. Методичні положення щодо контролювання та регулювання витрат підприємства. *Економіка і прогнозування*. 2009. № 1. С. 134-144.
5. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.07 р. № 373. URL: <http://www.mfu.gov.ua> (Дата звернення: 24.08.2021).
6. Олініченко К.С. Економічні аспекти еволюції поглядів на управління витратами. Вісник Міжнародного слов'янського університету. Економічні науки. 2007. № 1. С. 37-39
7. Партин Г.О., Ясінська А.І. Системно-орієнтоване управління витратами промислового підприємства: моногр. / Г.О. Партин, А.І. Ясінська. 2011. 200 с.

8. Паскалова А.Г. Класифікація витрат підприємства відповідно до функцій та завдань контролінгу: Бізнес Інформ (Index Copernicus, РІНЦ, Ulrichsweb). 2013. №2. С. 212-217.

9. Пилипенко А. А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук; за заг. ред. докт. екон. наук, доцента А. А. Пилипенка. 2011. 344 с.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>. (Дата звернення: 24.08.2021).

11. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 662 с.

12. Турило А. М. Управління витратами підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.

13. Фостолович В. А., Сімаков О. О. Місце управління витратами в сучасній системі управління підприємством. *Економіка та держава*. 2019. № 10. С. 36-45. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.10.36](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.10.36)

14. Чернікова Н.М. Аналіз програмних рішень з автоматизації бізнес-процесів підприємств: фаховий науково-практичний журнал: Підприємництво та інновації. № 18. 2021. С. 57-62

15. Чернікова Н.М. Інноваційно-інвестиційна політика підприємств в умовах цифровізації: фаховий науково-практичний журнал: Причорноморські економічні студії. Випуск 64. 2021. С. 108 – 112.

16. Чернікова Н.М. Управління витратами в умовах інноваційного розвитку підприємств // Наукові розробки, передові технології, інновації: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Prague: Nemoros s.r.o., 2020. С. 150-152.

17. Chernikova N. World Trends in Digitization of Enterprises' Economic Processes. *Lasvalaikio Tyrimai*. 2 (16). 2020. P. 23-29 <http://doi.org/10.33607/elt.v2i16.1032>

18. Lepekhyn O., Azhazha M., Dashko I., Chernikova N.M. Formation of principles of investment strategy of industrial enterprises International scientific conference Machines. Technologies. Materials. Year III, ISSUE 4 (15), Sofia, Bulgaria 2019.- С. 415-417.

19. Smith, Global Professional Standards for Project Cost Management, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 226 (2016) 124-131.

Допоміжні:

1. Дікань Л.В. Мінімізація витрат виробництва в умовах ринкової економіки. 2009. 79 с.

2. Економіка виробничого підприємства: навчальний посібник. Львів: Оскарт, 2006. 416 с.

3. Кучер В. А. Моделювання процесу управління витратами на промисловому підприємстві. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: Економічна. 2010. № 82. С. 187-194

4. Назарчук Т. Структура ефективної системи управління витратами підприємств. *Регіональна економіка*. 2008. № 3. С.50-57.

5. Патрин Г. О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 11. С. 124-133.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека економіста: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/>

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>>.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» : прийнятий Верховною Радою України 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. Редакція від 06.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/ed20141106>. – Назва з екрану.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Proretail [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://proretail.info/>>.